

POŠTA PRAHA 120: KOV A BARVA ANEB MIZENÍ ZÁSTAVBY SOCIALISMU

**ANNA BUKAČOVÁ, 25 2023/2024
SEMESTRÁLNÍ PRÁCE DAT VI**

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název projektu: Celní pošta Praha 121/Pošta Praha 120/Post 120 Suites

Autoři: Spojprojekt, Jindřich Malátek, Václav Aulický, Ivo Loos, Jan Fišer

Adresa: Praha 5 – Košíře č. p. 290, Plzeňská 139, Vrchlického 100, Pod Klamovkou 11

Realizace: 1981-1987

Autor seminární práce: Anna Bukačová

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Pavel, Ph.D.

Předmět: Dějiny a teorie architektury VI

Semestr: ZS 2023/2024

POŠTA JAKO BUDOVA A INSTITUCE

Budova bývalé celní pošty Praha 121 (poté Pošta Praha 120, dnes Post 120 Suites) byla postavena mezi lety 1981 a 1987. Projekt byl vypracován mezi lety 1980 a 1981 firmou Spojprojekt Praha, jejíž součástí byli autoři Jindřich Malátek (vedoucí projektu), Václav Aulický, Ivo Loos a Jan Fišer.¹

Po jejím dokončení v roce 1987 byla do budovy přesunuta veškerá práce týkající se celního odbavení zásilek přicházejících ze zahraničí; díky železné oponě tato práce vyžadovala vlastní budovu. Po roce 1989 tuto celní funkci budova stále zastávala, ale poté, co v polovině devadesátých let došlo ke zjednodušení celého celního systému, se v roce 1998 z části speciálních přepážek staly přepážky běžné pošty.²

Vyměňovací pošta Praha 120 fungovala na této adrese až do 22. ledna 2021, odkud se poté odstěhovala na adresu K Hrušovu 293/2 (Praha 10 – Štěrboholy).³ V letech 2022 a 2023 prošla budova rozsáhlými přestavbami a opravami, a stal se z ní hotel s názvem Post 120 Suites.

GENEZE PARCELY

Tvar parcely vznikl postupně. Jak je vidět na mapě z roku 1842 (obr. 1), dnešní ulice Plzeňská má kořeny ještě před průmyslovou revolucí, kdy Košíře byly vesnicí na okraji Prahy. Ulice Pod Klamovkou je zatím pouze pěšinou, avšak i tak má díky ní parcela dnešní podobu. Poslední linií, která parcelu ohraničuje, je Motolský potok v jižní části.

Tento potok je i vidět na mapě z roku 1889 (obr. 2) spolu s novou zástavbou. Ještě se však nejedná o zástavbu blokovou, která je typická pro období průmyslové revoluce, ta se začíná v okolí parcely objevovat kolem roku 1909 (obr. 3), a s ní také zaniká Motolský potok (zatravnění pod zem, modrá čára v mapě potok není), a místo něj je postavena ulice Vrchlického (dříve Třebízského). Ta finalizuje vývoj parcely, a tak se z ní definitivně stává trojúhelníkovitý ostrov ve větvení Plzeňské a Vrchlického ulice. Na mapě je také vidět vozovna s konečnou zastávkou tramvaje.

---

¹ Petr Ulrich, *Slavné pošty Čech, Moravy a Slezska*, FOIBOS BOOKS s.r.o., Praha 2013, s. 266.

² Petr Ulrich, *Slavné pošty Čech, Moravy a Slezska*, FOIBOS BOOKS s.r.o., Praha 2013, s. 267.

³ Anna Bukačová. Informace pro veřejnost o stěhování vyměňovací pošty Praha 120 a celního úřadu, *Celní správa České republiky*, <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-praha-ruzyne/tiskove-zpravy/2021/Stranky/Informace-pro-veřejnost-o-stěhování-vyměňovací-pošty-Praha-120-a-celního-úřadu.aspx>, vyhledáno 3. 1. 2024.

Obr. 1: parcela v roce 1842

Obr. 2: parcela v roce 1889

Na letecké fotografii z roku 1938 (obr. 4) můžeme vidět dokončenou blokovou zástavbu na jih od parcely. Lze předpokládat, že bývalí majitelé starší zástavby ji v této fázi už opustili. Ve stejném období v širším, východním rohu parcely vznikl vícepodlažní nárožní dům (s nárožím do ulice Vrchlického i Plzeňská).

Obr. 3: parcela v roce 1909

Obr. 4: parcela v roce 1938

Na letecké fotografii z roku 1953 (obr. 5) a 1966 (obr. 6) nejsou vidět žádné větší změny v zástavbě (snad jen upravení volné parcely u vozovny na park), naopak na fotografii z roku 1975 (obr. 7) už z původní zástavby zůstává poslední usedlost, a zbytek parcel byl ponechán jako parčík oddávající zástavbu blokovou od té původní.

Obr. 5: parcela v roce 1953

Obr. 6: parcela v roce 1966

Další letecká fotografie už zachycuje stav po stavbě pošty z roku 1989 (obr. 8). I když hlavně vnějším vzhledem se může stavba zdát jako nesourodý prvek, které na parcel přiletěl jako vesmírné těleso, z nadhledu je zřejmé, že i přes „nekošířský“ vzhled fasády stavba dokončuje blok na parcele. „V místě dříve zbořených blokové zástavby se zbytkem domů při ulici Pod Klamovkou pošta znovu formuje uliční čáru, a přitom uchovává na západě trojúhelné parkové náměstí.“⁴ K žádným větším změnám nedošlo ani do roku 1996 (obr. 8), akorát na holý cíp parcely byla vysázena zeleň.⁵

⁴ Petr Vorlík, Klára Brůhová, *Beton, břasy, Boletice – Praha na vlně brutalismu*, Česká technika – nakladatelství ČVUT, Praha 2019, s. 233.

⁵ Obr. 1-6: *Dvě Prahy*, dveprahy.cz, vyhledáno 3. 1. 2024.

Obr. 7: parcela v roce 1975

Obr. 8: parcela v roce 1989

Obr. 9: parcela v roce 2022

KONTEXT POŠTY A JEJÍHO OKOLÍ V PRŮBĚHU LET

Stav prakticky dnešní zachycuje letecká fotografie z roku 2022 (obr. 9).⁶ Jak je z analýzy parcely a jejího okolí zřejmé, autoři pošty to neměli, co se týče kontextu jednoduché. Navázáním na okolní budovy vytvořili kompaktní celek podobající se okolním blokům, a zužující se cíp parcely využili jako park a předprostor, odkud se má do budovy vstupovat. Avšak kvalitním veřejným prostranstvím toto místo nazvat nelze, protože kvůli větvení dvou rušných ulic se nejedná o místo, kde by se zdržovali lidé. Tohoto volného prostranství bylo později ekonomicky využito: z panoramatických snímků z webu mapy.cz lze zjistit, že někdy po roce 2014 byl na volnou, dobře viditelnou západní fasádu pošty umístěn velký digitální reklamní panel (několik dalších panelů bylo umístěno přímo na volný travnatý pozemek), který byl odstraněn až s přestavbou budovy na hotel Post 120 Suites.⁷

Nakonec byla otázka s volnou, zužující se částí parcely vyřešena stavbou administrativní budovy, která kopíruje tvar parcely, a která pohled na západní fasádu pošty zastínila.⁸ Jak už bylo zmíněno výše, budova pošty prošla přestavbou, a bývalá celní pošta Praha 121 není první stavbou Jindřicha Malátka a Václava Aulického, která prošla drastickými změnami. Avšak na rozdíl od ostatních staveb, o jejichž bourání se zajímala jak laická, tak odborná veřejnost včetně tisku⁹, u přestavby bývalé celní pošty tomu tak nebylo.

⁶ Obr. 7-9: *Dvě Prahy*, dveprahy.cz, vyhledáno 3. 1. 2024.

⁷ *Mapy.cz*, <https://en.mapy.cz/zakladni?pano=1&pid=34556219&newest=0&yaw=1.848&fov=0.708&pitch=-0.060&x=14.3742196&y=50.0702356&z=17>, vyhledáno 5. 1. 2024.

⁸ *Mapy.cz*, <https://en.mapy.cz/zakladni?pano=1&pid=101846737&newest=0&yaw=1.848&fov=0.708&pitch=-0.060&x=14.3742224&y=50.0702335&z=17>, vyhledáno 5. 1. 2024.

⁹ Budovy Transgas na Vinohradech památkou nebudou a mohou se bourat, *iDNES.cz*, https://www.idnes.cz/praha/zpravy/transgas-vinohrady-se-mohou-zbourat-nejbudou-pamatkou.A171121_102018_praha-zpravy_nuc, vyhledáno 5. 1. 2024.

KAM SE PODĚLA POŠTA?

Mízení brutalistních či za socialismu postavených staveb je v posledních letech živým tématem.¹⁰ Hlavním argumentem pro bourání staveb, které byly navrženy a postaveny za minulého režimu, je ztráta jejich funkce či zanedbání údržby, společně s odkazováním na přísnější normy zaměřené na tepelně-technické aspekty budovy. Tyto argumenty prezentují záchranu jako finančně neúnosnou. Je to ale vždy pravda? Jde o opodstatněné odstranění nefungujících článků města, nebo o systematické mýcení ekonomicky nevyužitých ‚slabých článků‘ (prozatím?) nechráněné české historie pro stavbu developerských projektů?

Mnoho staveb minulého režimu, které by si zasloužily stejnou ochranu jako památky starší, se zatím této péče nedostalo. Kvůli tomu jsou tyto stavby bourány a jejich odkaz postupně mizí pod základy nové developerské zástavby nebo pod novým pláštěm, funkce jejich vnitřních prostor přeměněna – jako tomu je u bývalé celní pošty Praha 121. A vadí ‚pouhá‘ změna funkce o tolik méně, než změna zevnějšku?

FUNKCE A FORMA DÍLA: DŮVOD BOURAT NEBO DŮVOD CHRÁNIT?

Je pozoruhodné, jak rychle se svět za posledních několik desetiletí změnil. A v žádném jiném oboru to není vidět více než v oboru informačních a komunikačních technologií. Když se bourala dejvícká telefonní ústředna, další ze staveb architektů ze Spojprojektu Praha, řekl o ní Václav Aulický: „*Hlavní těleso byly technologické sály. Ironie je, že to, co bylo plné stojanů velkých jako šatní skříně, je dnes malá bedýnka velikosti pračky... tento vývoj způsobil, že technologie telefonní ústředny... je nesmírně miniaturní.*“¹¹

Právě zaměření na high-tech, technicistní architekturu, jakou tvořili Václav Aulický a Jindřich Malátek spolu s dalšími (Karel Prager, manželé Machoninovy, Ivo Loos a další) dal osobitý výraz tolika technologicky zaměřeným budovám minulého režimu. Avšak právě toto zaměření se v dnešní době zdá hlavním důvodem, proč se stavby těchto autorů bourají. Přitom vynalézavost, se kterou se za minulého režimu stavělo, kor v netypických případech, jako jsou právě stavby Spojprojektu Praha a mnoha dalších, je pozoruhodná sama o sobě.

‚DOBŘÁ‘ ARCHITEKTURA ZA SOCIALISMU

Tvořit autorské, expresivní stavby nebylo za komunismu jednoduché. Autoři se samozřejmě chtěli přiblížit svým kolegům na západě, se kterými měli občasný kontakt (ať už osobní, nebo pouze zprostředkovaný skrz tiskoviny), ne však kvůli ‚opisování‘. Svět nejen architektury byl v tu dobu dostatečně globalizovaný, aby i přes odlišné socioekonomické podmínky řešili architekti stejné otázky.¹²

Ve východním bloku se tyto otázky musely řešit velmi improvizovaně. Zatímco v dnešní době se jako problém architekta jeví spíše přebytek nabízených produktů, systémových řešení a barev, dříve to bylo naopak. Katalog stavebních výrobků a materiálů byl typizovaný a nepřiliš rozsáhlý; i systém prefabrikace byl v ČSSR omezen pouze na určité prvky¹³.

---

¹⁰ viz. bourání Transgasu či telefonní ústředny Dejvice, výstava Nebourat, publikace Vladimira 518 apod.

¹¹ Architekt Václav Aulický: Demolice dejvícké telefonní ústředny mi rve srdce, *Novinky.cz*, <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-architekt-vaclav-aulicky-demolice-dejvicke-telefonni-ustredny-mi-rve-srdce-40013541>, vyhledáno 5. 1. 2024.

¹² P. Vorlík, K. Brůhová, *Beton, břasy, Boletice – Praha na vlně brutalismu*, nakl. ČVUT, Praha 2019, s. 11.

¹³ P. Vorlík, J. Zikmund, *Improvizace – architektura osmdesátých let*, nakl. ČVUT, Praha 2021, s. 53.

Toto se mohlo zdát pro architekty jako omezení, což v některých případech tak skutečně bylo, jak například vzpomíná Alena Šrámková: „Celá naše práce tenkrát spočívala v tom, sehnat někoho, kdo by to vůbec dodal... Tak se stavělo za socialismu. Lítili jsme třeba s flaškou po dodavatelích, aby laskavě vyrobili červenou skříň a ne šedivou...“¹⁴

Z MÁLA MNOHO JAKO ARCHITEKTONICKÝ POSTOJ

Tento nedostatek měl ale také za následek zrod (snad až na truc) velmi osobitého typu postmoderní/brutalistní/technicistní architektury, která pracovala s tím málem, co měla.

Využití typizovaných prvků pro atypická řešení se tak stalo samostatným architektonickým jazykem: „Jedinou cestou k naplnění smělé vize se pak stalo hledání alternativ... V podmínkách socialistického hospodářství ale společenské frustrace a pocit trvalého nedostatku z hledání jiného využití... vytvořily všeobjímající fenomén a životní postoj.“¹⁵

Zvláštním odvětvím tohoto postoje se pak stala architektura, která využívala běžné, někdy i průmyslové prvky na stavby občanské či technické vybavenosti (dalo by se říct low-tech high-tech architektura). Využívaly se například boletické panely, lamely Feal Sidalvar či Hunter Douglas,¹⁶ nebo jak tomu bylo v případě bývalé celní pošty panely typu Stirling.¹⁷

Jedním z příkladů poštovní budovy v tomto stylu (krom analyzované Pošty Praha 120) je Pošta Pankrác (Olga Ondřejčková, stavba 1977-1984), jejíž projekt byl zkomplikován dodavatelem stavby, a třikrát se musel měnit.¹⁸ Kromě panelů Feal Sidalvar byly použity také keramické tvarovky a také slunolamy (obr. 10),¹⁹ podobně jako je tomu u Pošty Praha 120, kde se ale jedná o slunolamy horizontální (obr. 11).²⁰

Obr. 10: slunolamy na Poště Pankrác

Obr. 11: slunolamy na Poště Praha 120

¹⁴ Petr Vorlík, *Šedesátá léta v architektuře očima pamětníků*, nakladatelství ČVUT, Praha 2006, s. 173.

¹⁵ P. Vorlík, J. Zikmund, *Improvizace – architektura osmdesátých let*, nakl. ČVUT, Praha 2021, s. 52.

¹⁶ P. Vorlík, J. Zikmund, *Improvizace – architektura osmdesátých let*, nakl. ČVUT, Praha 2021, s. 54.

¹⁷ J. E. Svoboda, J. Noll, *Praha 1945-2003*, Libri s.r.o., Praha 2006, s. 165.

¹⁸ P. Vorlík, K. Brůhová, *Beton, břasy, Boletice – Praha na vlně brutalismu*, nakl. ČVUT, Praha 2019, s. 227.

¹⁹ *Wikimedia Commons*, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pošta_Praha_120_%28047%29.jpg, vyhledáno 5. 1. 2024.

²⁰ *Wikimedia Commons*, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Praha_Pankrac_Na_Strzi_42_posta.jpg#/media/File:Praha_Pankrac_Na_Strzi_42_posta.jpg, vyhledáno 5. 1. 2024.

Budov srovnatelných s bývalou celní poštou 121 je však daleko více. Další pošta v tomto stylu se nachází na Stodůlkách v ulici Hábova (Tomáš Brix, Martin Kotík, Václav Králíček, 1982-1986). Členěním oken je spíše podobná architektuře 30. let, avšak plášť má opět kovový (obr. 12).²¹

Autoři bývalé celní pošty Praha 121 spolu s Jiřím Eisenreichem a Jaromírou Eismannovou vzali kovový plášť ještě o krok dál ve zbourané automatické telefonní ústředně Dejvice, kde vytvořily tehdejší verzi provětrávaného pláště z boletických panelů a hliníkového oplechování (obr. 13).²² Důvodem bylo jako přehřívání technologií uvnitř, tak možnost regulace teploty uživateli uvnitř pomocí klapek umístěných v meziprostoru fasády.²³

Obr. 12: fasáda pošty ve Stodůlkách

Obr. 13: fasáda telefonní ústředny

Mezi další stavby autorů patří také Transgas (obr. 14)²⁴, automatická telefonní ústředna Bílá Hora (obr. 15)²⁵ a tranzitní telefonní ústředna v Hradci Králové (obr. 16)²⁶. Všechny tyto stavby pracují s poměrně velkými plochami fasád, které jsou ale zjemněné vertikálními vlasy kovového pláště nebo vertikálním dělením oken. Objemy jsou dále rozdělené hloubkově pomocí fasádních prvků (korunní římsa u Transgasu, prvky TZB a diagonály u ústředny na Bílé Hoře, schodiště a předstoupení pater u ústředny v Hradci Králové), které dále ubírají na monumentálnosti, kterou by stavby vykazovaly, pokud by byly méně členěné.

Obr. 14: Transgas

Obr. 15: telefonní ústředna Bílá Hora

Obr. 16: telefonní ústředna Hradec Králové

²¹ *Wikimedia Commons*, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jeremiášova,_pošta_Hábova_3.jpg, vyhledáno 30. 1. 2024.

²² *Wikipedia*, https://cs.wikipedia.org/wiki/Telefonní_ústředna_%28Praha,_Dejvice%29#/media/Soubor:Praha_Dejvice_telefoni_ustredna_1.jpg, vyhledáno 30. 1. 2024.

²³ P. Vorlík, K. Brůhová, *Beton, břasy, Boletice – Praha na vlně brutalismu*, nakl. ČVUT, Praha 2019, s. 221.

²⁴ *Wikipedia*, https://cs.wikipedia.org/wiki/Transgas_%28budova%29#/media/Soubor:Praha_Transgas_01.jpg, vyhledáno 30. 1. 2024.

²⁵ *Památková katalog NPÚ*. <https://pamatkovykatalog.cz/automaticka-telefonni-ustredna-bila-hora-19797813>, vyhledáno 30. 1. 2024.

²⁶ *Wikipedia*. [https://cs.wikipedia.org/wiki/Tranzitní_telefonní_ústředna_Hradec_Králové#/media/Soubor:Tranzitní_telefonní_ústředna_\(Hradec_Králové\).jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Tranzitní_telefonní_ústředna_Hradec_Králové#/media/Soubor:Tranzitní_telefonní_ústředna_(Hradec_Králové).jpg), vyhledáno 31. 1. 2024.

JAK TO BYLO

Co je tedy původní a co vložené, dala-li by se původní podoba stavby považovat za hmotu vloženu do původní zástavby? A byla vůbec to zástavba původní? A kolik cyklů zpátky můžeme takto uvažovat, abychom se nezamotali?

Pro potřeby této úvahy bude za původní zástavbu považována bloková zástavba, která z pražského předměstí udělala Košíře součástí města (viz. mapy zobrazující různé etapy vývoje této košířské parcely). Jak už bylo zmíněno výše, je to ta, na kterou navázali architekti Spojprojektu, a u které dokončili vnitroblok. To určitě lze považovat za opodstatněné rozhodnutí; i když stavba svým vnějším zpracováním nezapadá do okolní zástavby, tvarem kopíruje blokovou zástavbu okolí.

Při prvním pohledu na stavbu se opravdu může zdát, že tvar dokončující blok je to jediné, čím autoři kontextuálně navazují na okolní zástavbu, ale není to tak. Hloubka a plasticita fasády, kterou ne ní architekti vytvořili pomocí vertikálně členěných panelů, slunolamů, a hloubky osazení oken, má budova stejnou míru detailu, jako štukované fasády blokové zástavby ze začátku 20. století, která je kolem. Například červený pruh v místě, kde střecha mění sklon lze nazvat korunní římsou. Až průmyslově vypadající komíny, které jsou srovnané na střeše budovy, krom toho že dotváří její technicistní vzezření, také nejspíš odkazují na podobné seskupení komínů na okolní starší zástavbě (ostatně komíny se kvůli efektivně sdružují doteď).

Zešikmení posledního patra budovy vytváří optické ustoupení v podobné výšce, kde okolním domům začíná střešní krajina a členění budovy na několik menších obdélníkových částí ji přibližuje měřítku okolí. Jednoduše řečeno prvky, které budovu dělají low-tech a velmi typickou pro dobu jejího vzniku jsou zároveň prvky, které budovu velmi dovedně zasazují do kontextu.

JAK TO JE

Po přestavbě budovy na hotelové pokoje budova ztratila některé své kvality. Fasádu dodala firma DEK, konkrétně její odnož DEKMETAL, a použila fasádní systém Dekprofile TR18.²⁷ Při prvním pohledu se může zdát, že fasáda je téměř identická, ale kvůli zateplení fasády ztratila budova svou předešlou plasticitu. Okenní otvory a zbytek fasády jsou téměř ve stejné hloubce.

Zmizely také slunolamy, které nad okny tvořily frontony, a dodávaly budově jemnější členění a dimenzi. Zvolená paleta barev také potlačila předešlý technicistní výraz budovy, který je dnes více strohý. Lze argumentovat tím, že se na fasádě stále nachází dvě barvy – avšak na rozdíl od výrazné červeno-modré, která předtím tlumila průmyslový ráz fasády, stávající kombinace bílé a černé dělá spíše opak. Nyní fasáda připomíná více průmyslovou halu, než když byla budova průmyslovými plechy stále opláštěna. ‚Zprůmyslněný‘ ráz fasády je zlehčen zlatým nátěrem na sloupech před vstupem do budovy; zlatému nátěru neunikly ani komíny. Vystává otázka, zda se jedná o pokus o barevné přiblížení soše před vchodem, a nebo jestli se v kombinaci s černobílou fasádou jedná pouze o trend.

Barevné řešení je nejspíše v reakci na okolní kancelářské budovy, které od stavby budovy vyrostly kolem (AGEL Tower, Košířská brána), které jsou vizuálně více strohé. Ostatně se jedná o realizaci velmi nedávnou, a podobně jako například Victoria Palace na Vítězném náměstí nebo Flow Building na Václavském náměstí, i tyto budovy jsou převážně bílé. V širokém povědomí je čistě bílá barva na fasádě záležitostí velmi neutrální a klasickou, ale až donedávna fasády byly spíš máslové, písčité či ‚off-white‘ – sněhově bílá barva je výdobytek moderní doby.

---

²⁷ DEKMETAL, <https://dekmetal.cz/reference/fasadni-system-dekmetal/post-120-suites-praha>, vyhledáno 8. 1. 2024.

Za pozitivní lze označit to, že budova stále stojí. Podobně jako u budovy SÚDOPu došlo k ‚renovaci‘ fasády (o rekonstrukci v případě bývalé Pošty Praha 120 mluvit nelze), ale na rozdíl od SÚDOPu se jedná o zásah vizuálně rozsáhlý (obr. 17)²⁸.

BARVA A PLASTICITA JAKO FASÁDOTVORNÉ PRVKY

Jak ale architekti Spojprojektu sami dokazují, bílá barva jde užít i vhodně, jak demonstrovali na zbourané automatické telefonní ústředně v Dejvicích. Zde je avšak barevná strohost vyvážena hloubkou a netradičním tvarem oken s šambránami – tedy podobný princip tvarování fasády jako se slunolamy u bývalé clení pošty Praha 121 (obr. 18)²⁹.

Jak bylo zmíněno výše, budova ztratila při renovaci fasády plasticitu. Tato změna by sama o sobě nevadila; automatická telefonní ústředna na Bílé Hoře také nemá mnoho plastických prvků na fasádě krom odhaleného vedení klimatizace, ale tato prostorová strohost je nahrazena právě barvou. Bývalé celní poště Praha 121 byly při renovaci fasády oba tyto fasádní prvky odebrány, a budova tím ztratila svůj jedinečný výraz.

Obr. 17: Post 120 Suites

Obr. 18: bývalá pošta Praha 120

Jedná se o naplnění spekulace o tlaku na ekonomické využití nechráněných historicky významných budov. S postupným ústupem významu pošty a nástupem jiných doručovacích služeb (PPL, DPD, Balíkovna a další) byla budova velmi rychle využita pro zisk bez přihlídnutí k jejímu sociálně-historickému významu a dopadům, které její renovace způsobí.

Z MNOHA MÁLO JAKO DEVELOPERSKÝ POSTOJ

Všechny předešlé analyzované stavby jsou ukázkou určitého architektonického odboje, který zde za socialismu probíhal. Václav Aulický o telefonní ústředně na Bílé Hoře říká: „*Jako architekti jsme tedy měli paradoxně naprostou svobodu, a podařilo se tak postavit i pár dobrých baráků. Do problémů jsem se tedy dostal vlastně jedině kvůli ústředně v Řepích, kterou jsem navrhl jako vagón. Nedostal jsem tehdy kladné stanovisko z úřadu s tím, že v tomto stylu se v Praze povolil jediný dům, což je OD Máj, a něco tak šíleného by už nikdy nemělo projít. Chtěli po mně tehdy, abych navrhl dům, který bude vypadat jako školka... Proč bych stavěl dům, který má*

²⁸ DEKMETAL, <https://dekmetal.cz/reference/fasadni-system-dekmetal/post-120-suites-praha>, vyhledáno 31. 1. 2024.

²⁹ Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Praha_Pankrac_Na_Strzi_42_posta.jpg#/media/File:Praha_Pankrac_Na_Strzi_42_posta.jpg, vyhledáno 5. 1. 2024.

*vypadat jako mateřská školka, když to měla být telefonní ústředna? Nastal z toho takový malý konflikt, který musel pak řešit kolega Malátek.*³⁰

Každá budova znamenala pro architekta boj s institucemi, výrobními firmami a dalšími články procesu realizace stavby. I přes tyto překážky mohly vzniknout budovy, které se svým vzhledem příliš neblížily socialistickému ideálu. Podoba těchto staveb se zdá mnoha lidem jako dostatečný důvod pro jejich zachování i bez znalosti historie kolem jejich vzniku. Přesto tyto artefakty z doby, kdy bylo mnoho technologií teprve na počátku svého rozvoje, ustupují lukrativním administrativním či residenčním komplexům, a to nejen v případě jejich bourání.

K vymazávání staveb pamatujících dobu předešlých generací (daly by se tedy nazvat památkami) nedochází pouze jejich demolicí, ale také neinformovaným, necitlivým zacházením s jejich původní podobou, jako tomu je například u bývalé pošty Praha 120.

JAK BY TO MOHLO BÝT?

Jako řešení vyvstává ochrana toho, co zbývá. Památková péče pracuje s teorií, že každý ústupek a každé bourání či přestavba mají za následek ztrátu kousku historie. Toto tempo, kterým se ztrácející památky, je dostatečně rychlé na to, že je možné, že než se podaří alespoň nějaké památky (i ty ‚nepůvodní‘ a vložené do ‚původní‘ zástavby, jako je tomu u bývalé pošty) zachránit, celé epizody lidské historie budou navždy smazány.

Tento proces neprobíhá vždy veřejně. Bývalá celní pošta 121 byla tiše oblečena do nového, atraktivnějšího pláště sledující developerské trendy bez jediné zmínky v tisku. Nelze tedy říct, že v tomto případě došlo k pokusu o balanc mezi sociálně-historickými a ekonomickými hodnotami stavby.

A k umlčování naší historie bude docházet, dokud dostatečně mnoho hlasů nepřestane mlčet.

POUŽITÉ ZDROJE

J. E. Svoboda, J. Noll, *Praha 1945-2003*, Libri s.r.o., Praha 2006

Petr Vorlík, Klára Brůhová, *Beton, břasy, Boletice – Praha na vlně brutalismu*, Česká technika – nakladatelství ČVUT, Praha 2019

P. Vorlík, J. Zikmund, *Improvizace – architektura osmdesátých let*, nakl. ČVUT, Praha 2021

Petr Vorlík, *Šedesátá léta v architektuře očima pamětníků*, nakladatelství ČVUT, Praha 2006

Petr Ulrich, *Slavné pošty Čech, Moravy a Slezska*, FOIBOS BOOKS s.r.o., Praha 2013

Úvodní skica na titulní straně – Anna Bukačová

---

³⁰ Autor o bourání Transgasu: Samozřejmě je mi to líto. Zakázat to nemůžu, od toho tu jsou instituce, *Aktuálně.cz*, <https://magazin.aktualne.cz/bydleni/rozhovor-vaclav-aulicky/r~43719766de4011e6b3e6002590604f2e/>, vyhledáno 30. 1. 2024.